نگاهی به نتایج تشکیل معاونت مستقل فناوری و نوآوری

سراهای نوآوری مسیر اشتغال دانش‌بنیان

عکاس: وحید سراتی |فرهیختگان

رویکرد جدید دانشگاه آزاد اسلامی در سال‌های اخیر کاربردی کردن آموزش و پژوهش بود که در دوران مدیریت فعلی تأکید جدی بر آن شده و گام‌های مثبتی نیز در راستای تحقق آن برداشته شده است. «سراهای نوآوری»، یکی از گام‌های اساسی مسئولان دانشگاه آزاد اسلامی برای تبدیل واحدهای مختلف این دانشگاه به دانشگاهی کاربردی است؛ موضوعی که در ابتدای سال دکتر محمدمهدی طهرانچی، رئیس دانشگاه آزاد اسلامی هم در دیدار با رئیس و اعضای هیات نمایندگان اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی استان اصفهان به آن اشاره می‌کند و می‌گوید: «این سراها ترکیبی از محیط جدید تخصصی بازار و تیمچه‌های قدیمی است که فضایی برای تعامل بین تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان ایجاد کرده و ارتباط منسجمی را بین این دو برقرار می‌کند. آمادگی داریم در همه شهرها مراکز R&D را به دانشگاه ببریم، چراکه هرچه آموزش ما به اشتغال نزدیک‌تر شود، دانشجوپذیری ما بیشتر می‌شود.»

از همان زمان بود که مسئولان مختلف دانشگاه آزاد اسلامی از هر فرصتی برای تبیین چگونگی ایجاد و همچنین کارکرد این سراها استفاده کردند، به‌طوری که در کمتر از یک ماه محمد نگاهداری، سرپرست وقت معاونت تحقیقات، فناوری و نوآوری دانشگاه آزاد اسلامی را هم می‌گوید: «سراهای نوآوری دانشگاه آزاد اسلامی شامل زیرساخت‌های فناوری و نوآوری، پارک‌های علم و فناوری، مراکز رشد، مراکز TTO، شتابدهی، کسب‌وکار، ثبت اختراع و مراکز خدمات فناوری هستند و قرار به ایجاد متمرکز آنها در واحدهای مختلف دانشگاه آزاد اسلامی است.» پس از اونیز روح‌الله دهقانی فیروزآبادی معاون تحقیقات، فناوری و نوآوری دانشگاه آزاد اسلامی در دیدار با اعضای هیات‌رئیسه واحد ملایر با فعالان، صاحبان صنایع و اعضای هیات‌مدیره بازار مبل منبت ملایر، عنوان می‌کند: «دانشگاه آزاد اسلامی می‌خواهد همان‌طور که تولیدکنندگان مبل براساس نیاز بازار، مبل می‌سازند، دانشگاه هم نیاز جامعه و این صنعت را شناسایی کند تا متناسب با آن در واحد ملایر و سرای نوآوری آزاد، دانشجوتربیت کند.» در ادبیات پایین‌نیز دکتر محمدمهدی طهرانچی، رئیس دانشگاه آزاد اسلامی خبر راه‌اندازی ۴۰ سرای تخصصی نوآوری در واحدهای مختلف این دانشگاه را در سراسر کشور رسانه‌ای کرد. اهمیت این سرا آنجاست که قرار شد این واحدهای درون دانشگاهی بخشی از فضای واحدهای دانشگاهی را به محیطی تخصصی و جدید برای برقراری ارتباط بین مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان تبدیل کنند؛ یعنی همان حلقه مفقوده‌ای که حالا دیگر به یکی از آفات‌های آموزش عالی کشور طی سال‌های اخیر تبدیل شده بود. این بار اما مسئولان دانشگاه آزاد اسلامی تصمیم به درمان این آفت گرفتند.

پس از این راه‌اندازی‌های مختلف در کشور دکتر طهرانچی ۹ دی‌ماه آیین نامه جامع بازار فناوری و سرای نوآوری دانشگاه آزاد اسلامی را ابلاغ کرد. او در این بخشنامه تأکید می‌کند: «با عنایت به نام‌گذاری سال ۱۳۹۸ به نام سال «رونق تولید» از سوی مقام معظم رهبری و همچنین ظرفیت‌های عظیم انسانی، علمی و زیربنایی دانشگاه آزاد اسلامی در جهت تقویت تولید ملی در حوزه دانش‌بنیان در سراسر کشور متناسب با ظرفیت‌های منطقه‌ای، آیین‌نامه جامع بازار فناوری و سرای نوآوری دانشگاه آزاد اسلامی در ۳۲ ماده و ۱۹ تبصره با پیوست دستورالعمل مدیریت فعالیت‌های دانش‌بنیان ابلاغ می‌شود. تمام مسئولان دانشگاه آزاد اسلامی با تلاش و عزم جهادی برای حمایت از طرح‌های دانش‌بنیان براساس راهبرد شماره ۱ فصل هفتم از نظام پژوهش و فناوری سند دانشگاه اسلامی تا رسیدن به مرحله تجاری‌سازی و ارتقای تولید ملی از تمامی توانمندی موجود بهره گیرند.»

این آیین‌نامه در ۵۹ صفحه تدوین شد و در اختیار تمامی واحدها و مراکز قرار گرفت. همچنین در این آیین‌نامه موارد‌ی ازجمله تعاریف و اختصارات، دستورالعمل مدیریت فعالیت‌های دانش‌بنیان دانشگاه آزاد اسلامی، اهداف، وظایف، شکل حقوقی، ارکان، وظایف و اختیارات شورای سیاستگذاری، فناوری و نوآوری دانشگاه، شورای مدیریت فعالیت‌های دانش‌بنیان، معاونت تحقیقات، فناوری و نوآوری دانشگاه، وظایف و اختیارات شورای مدیریت فعالیت‌های دانش‌بنیان، پارک علم و فناوری دانشگاه، صندوق سرمایه‌گذاری خطرپذیر، ساختار سازمانی سرای نوآوری و... عنوان شده‌اند که دیگر تمام جاده‌های این مسیر را هموار خواهد کرد.»

هفته گذشته نیز نخستین جلسه شورای مدیریت فعالیت‌های دانش‌بنیان دانشگاه آزاد اسلامی با حضور روح‌الله دهقانی فیروزآبادی، معاون تحقیقات، فناوری و نوآوری دانشگاه آزاد اسلامی و سایر اعضا برگزار شد. دهقانی فیروزآبادی با اشاره به ابلاغ آیین‌نامه جامع بازار فناوری و سرای نوآوری دانشگاه آزاد اسلامی می‌گوید: «این آیین‌نامه دارای ظرفیت‌های بسیاری است و برای نخستین بار ساختاری شبه‌مرکز در حوزه فناوری ایجاد کرده که این مرکز می‌تواند کاملاً مستقل و زیر نظر دانشگاه آزاد اسلامی فعالیت کند. باید در زمینه اعطای مجوز به سراهای نوآوری دانشگاه آزاد اسلامی رعایت تمامی قوانین را در نظر بگیریم تا سراهایی مجوز بگیرند که عملکرد درستی در زمینه فعالیت‌های دانش‌بنیان دانشگاه داشته باشند.» در حال حاضر ۱۴ سرای نوآوری در واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی مورد تایید قرار گرفته است که برخی از آنها شامل سرای نوآوری صنایع فلزی و ماشین‌سازی واحد خمینی‌شهر، سرای نوآوری کشت‌وتجاری‌سازی گیاهان زینتی واحد گرگان، سرای نوآوری مبل و منبت واحد ملایر، سرای نوآوری گیاهان صنعتی واحد علی‌آبادکتول، سرای نوآوری و فناوری‌های آموزشی واحد تهران غرب، سرای نوآوری طراحی و تولید پوشاک و اتوماسیون صنعتی واحد یزد، سرای نوآوری فرش ماشینی واحد کاشان، سرای نوآوری تأسیسات نفتی و گازی واحد بوشهر، سرای نوآوری صنعت ساخت طلا و جواهرات واحد نجف‌آباد، سرای نوآوری بذرهای گلخانه‌ای واحد مبارکه، شهرمجلسی و سرای نوآوری گیاهان دارویی واحد اصفهان و سرای نوآوری فناوری اطلاعات واحد خوراسگان است. در ادامه سه نمونه سرای نوآوری معرفی شده است.

ردیف	عنوان	محل تأسیس
۱	سرای نوآوری کشت و تجاری‌سازی گیاهان زینتی	استان گلستان، واحد گرگان
۲	سرای نوآوری صنایع فلزی و ماشین‌سازی	استان اصفهان، واحد خمینی‌شهر
۳	سرای نوآوری فناوری‌های نوین کشاورزی	استان تهران، واحد تهران مرکزی
۴	سرای نوآوری بذر	استان اصفهان، واحد علامه مجلسی
۵	سرای نوآوری مبل و منبت همدان	استان همدان، واحد ملایر
۶	سرای نوآوری فرش ماشینی	استان اصفهان، واحد کاشان
۷	سرای نوآوری صنایع چرم	استان آذربایجان شرقی، واحد تبریز
۸	سرای نوآوری طلا و جواهر	استان اصفهان، واحد نجف‌آباد
۹	سرای نوآوری گیاهان دارویی	استان اصفهان، واحد اصفهان
۱۰	سرای نوآوری تاسیسات نفتی و گازی	استان بوشهر، واحد بوشهر
۱۱	سرای نوآوری صنایع معدنی	استان کرمان، واحد سیرجان
۱۲	سرای نوآوری پسته	استان کرمان، واحد رفسنجان
۱۳	سرای نوآوری پوشاک	استان یزد، واحد یزد
۱۴	سرای نوآوری گیاهان صنعتی	استان گلستان، واحد علی‌آباد کتول

سراهای نوآوری دانشگاه آزاد اسلامی تا پایان آبان‌ماه سال ۹۸

تشکیل معاونت مستقل فناوری و نوآوری

دانشگاه آزاد اسلامی به دلیل دارا بودن یک پارک علم و فناوری، ۱۳۴ مرکز رشد، ۶۲۶ هسته فناور، ۴۵۹ واحد فناور، ۷۶ شرکت دانش‌بنیان، تولید ۱۲۵۱ محصول دانش‌بنیان، حدود ۱۱۰۰۰ نخبه، تعداد ۱۹۵۱ اختراع و کسب‌وکار این دانشگاه در سطح شهرهای مختلف کشور و امکان پیوند مستقیم آن با صنایع مربوط هر شهر، می‌تواند در صورت برنامه‌ریزی هدفمند نقش خود را به‌عنوان بازیگری تاثیرگذار در زیست‌بوم فناوری و نوآوری که مهم‌ترین بستر ایجاد و توسعه اشتغال دانش‌بنیان در کشور است، به خوبی ایفا کند. در این راستا و با توجه به رویکرد تحولی دانشگاه آزاد اسلامی که ویژگی‌های کارآفرین، دانشگاه حل مساله و مسئولیت اجتماعی را در مرکز هر کسب‌وکار، تشکیل معاونت مستقل فناوری و نوآوری در دانشگاه آزاد اسلامی اولین اقدام تحولی دانشگاه از ابتدای سال ۱۳۹۸ بود.

بزرگ‌ترین سرای نوآوری کشور در واحد اراک

عباسعلی حیدری، رئیس دانشگاه آزاد اسلامی واحد اراک شهریورماه امسال در گفت‌وگو با «فرهیختگان»، بیان اینکه در این واحد مرکز رشد بیوسیستم مستقر است، می‌گوید: «قرار است مرکز رشد بیوسیستم فعلی را در این مجتمع گسترش دهیم و همچنین استقرار مرکز رشد سلامت و فناوری اطلاعات و حمایت از هسته‌های مرتبط را برنامه داریم.» البته قرار به استقرار مراکز شتابدهی بیوسیستم و فناوری اطلاعات نیز خواهد بود. به گفته او، امکانات سخت‌افزاری و نرم‌افزاری بسیاری در این واحد به‌منظور ایجاد این سرا وجود دارد، ولی در گام اول برای تجهیز این سرا به حمایت‌های مالی نیاز بود که بعد از اعلام حمایت معاونت علمی ریاست‌جمهوری دیگر مشکلی از این بابت وجود ندارد و به‌زودی بزرگ‌ترین سرای کشور در این واحد افتتاح خواهد شد.» حیدری درباره نحوه فعالیت این سرا این طور توضیح می‌دهد: «در حال تنظیم آیین‌نامه‌ای هستیم که نحوه فعالیت سراها و توزیع محل را در سرای نوآوری واحد اراک داشته باشد و این فضا اختصاصاً برای هیات‌علمی و دانشجو نیست و حتی اگر از بخش خصوصی نیز ایده‌ای داشته باشیم، قطعاً می‌تواند در این سرای نوآوری فعالیت کند و این گونه نیست که بگوییم این سرا تنها متعلق جامعه دانشگاهی خواهد بود و افراد غیر از دانشگاه در آن جایی نخواهند داشت. مدرسه کسب‌وکار، مدرسه علمی مهارتی ورزش، فناوری‌های هوشمند و... نیز از دیگر برنامه‌های ما برای این مجتمع است. پردیس پارک علم و فناوری هم از دیگر برنامه‌های ما به شمار می‌رود؛ البته یک‌سری مراکز تحقیقاتی نیز داریم که برای تعدادی از آنها مجوز گرفته‌ایم و مابقی را هم در دستور کار داریم. به‌طور مثال مجوز مرکز تحقیقاتی علوم گیاهی کاربردی را از سازمان مرکزی گرفته‌ایم که قرار است در همان مجتمع مستقر شود.»

اصلاح نرخ‌نامه اسب ترکمن در سرای نوآوری واحد علی‌آبادکتول

شادیک بلری از جالب‌ترین سراهایی که تا امروز در دانشگاه آزاد اسلامی راه‌اندازی شده، سرای نوآوری عملکرد اسب اصیل ترکمن با بودجه یک میلیارد تومانی در واحد علی‌آبادکتول است؛ واحدی که تا آلان دو سرای نوآوری در آن راه‌اندازی شده و سرای دوم نیز در حوزه گیاهان صنعتی است که در مراحل پایانی افتتاح قرار دارد. این سرا پیش از ۶۰ اسب ترکمن دارد و چرا چهار سرای ابتدایی دانشگاه آزاد اسلامی به شمار می‌رود. این سرا با حضور دامپزشکان، اساتید ژنتیک و متخصصان اسب به فعالیت می‌پردازد و هدف اصلی آن اصلاح نژاد اسب ترکمن است؛ هدفی که می‌خواهد نسلی از اسب‌ها را پرورش دهد که چزء اسب‌های دونده معروف دنیا شوند. البته مسئولان این واحد دانشگاهی در نظر دارند در گام دوم فعالیت‌های این سرا، بیمارستان تخصصی طب اسب را نیز ایجاد کنند تا بانک ژن اسب ترکمن را برای نسل‌های آتی حفظ کنند. روح‌الله دهقانی فیروزآبادی، معاون فناوری دانشگاه آزاد اسلامی در مراسم افتتاحیه این سرا که شهریورماه ۹۸ برگزار شد، این طور گفته بود: «در سیاست جدید حوزه معاونت فناوری دانشگاه آزاد اسلامی، ابتدا ویژگی‌های شاخص هر منطقه شناسایی و برمبنای توانمندی‌های علمی و پژوهشی موجود در آن منطقه، حوزه فناوری و کارآفرینی در آن توسعه می‌یابد که این حوزه عامل اصلی توسعه اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی در آن منطقه خواهد بود.»

تبدیل دانشکده فنی و مهندسی واحد رفسنجان به سرای نوآوری

واحد رفسنجان اولین واحدی است که دانشکده فنی و مهندسی آن به‌طور کامل به سرای نوآوری و فناوری تبدیل شده و در گام بعد کل واحد به دانشگاه فناور درخواهد آمد. علیمرادی، رئیس این واحد دانشگاهی درباره این سرا این طور توضیح می‌دهد: «در نظر داریم بعد از تکمیل سرای نوآوری بحث تولید پایه‌های درختان میوه‌ای مانند آلو، گیلاس، گلابی و... را در مرکز کشت بافت واحد دنبال کنیم و از آنجا که استان کرمان، جزء مناطق گرم و خشک محسوب می‌شود، یکی از اصلی‌ترین برنامه‌هایمان در مرکز تحقیقاتی تکثیر پایه‌های درخت خرما و همچنین تکثیر ژنوتیپ‌های مقاوم به شوری و خشکی پسته است.» به گفته او، بخش سخت‌افزاری گلخانه مانند ساختمان و همچنین نصب تجهیزات آن مراحل پایانی را طی می‌کند و در آینده بسیار نزدیک کار کشت در آن را شروع خواهیم کرد. گفتنی است با فکر از گرفتن این بخش دانشگاه در مدار تولید، درآمدهای غیرشهریه‌ای دانشگاه نیز افزایش پیدا می‌کند.

از سوی دیگر قطعاً ایجاد آزمایشگاه کشت و بافت با راه‌اندازی گلخانه برای دانشجویانی که قرار است در آن به فعالیت بپردازند، جزء جاذبه محسوب خواهد شد، چراکه با این کار آنها دیگر صرفاً به گرفتن یک مدرک دانشگاهی اکتفا نمی‌کنند و می‌توانند در کنار دروس تئوری، کار عملی را نیز انجام دهند؛ مساله‌ای که تا امروز جزء حلقه‌های مفقوده مراکز دانشگاهی کشور محسوب می‌شد، اما امروزه به این سمت در حال حرکت هستیم.»

آزمون دکتری

حرکت به سمت عدالت آموزشی با برگزاری متمرکز آزمون دکتری

یکی از مهم‌ترین تدابیر اندیشیده شده به منظور پذیرش بهینه دانشجویان مقطع دکتری در سال تحصیلی ۹۸، برگزاری متمرکز مصاحبه‌های داوطلبان بود که این امر با هدف عدالت در گزینش علمی، صرفه‌جویی در هزینه‌های برگزاری آزمون و کاهش هزینه‌های تحمیلی به داوطلبان صورت گرفت؛ مساله‌ای که از زوایای مختلف قابل تحلیل و بررسی است. دکتر محمدمهدی طهرانچی، رئیس دانشگاه آزاد اسلامی درباره مرحله مصاحبه داوطلبان دکتری در گفت‌وگویی با «فرهیختگان» درباره اهداف این فرایند چنین گفته بود: «برگزاری یک مصاحبه عادلانه را همه داوطلبان انتظار دارند. در دانشگاه آزاد اسلامی برای ما بسیار مهم بود که در این آزمون یک امتحان عادلانه و یکپارچه و یک ارزیابی منصفانه دقیق علمی داشته باشیم، او ادامه داد: «در دو سال گذشته یک بار در سطح منطقه‌ای و یک بار نیز در سطح استانی این آزمون انجام شد، ارزیابی‌ای که برای این دو سال داشتیم این بود که برای اینکه یک امتحان دقیق علمی داشته باشد باید یک‌بار را به صورت یکپارچه کشوری برگزار کنیم.» دکتر طهرانچی در تکمیل توضیحات خود افزود: «اساتید برجسته از دانشگاه آزاد اسلامی و دانشگاه‌های طراز اول کشور را به‌عنوان مجاب‌داوران انتخاب کردیم و چیزی حدود دو هفته در این واحد امتحانات برگزار خواهد شد. البته داوران جدا از مسائل عمومی داوطلبان، یک بررسی تخصصی نیز برای هر داوطلب خواهند داشت.» او در پاسخ به مشکل برگزارشدن این آزمون نیز گفت: «وقتی یک داوطلب در یک سطح و نمونه اساتید برجسته مورد ارزیابی قرار می‌گیرد، به اواجازه داده می‌شود که با یک انتخاب و نمره، در محل‌های مورد علاقه خود شرکت کند؛ یعنی با دادن یک نمره داوطلب می‌تواند به آن تکیه کند و مشکلات نمرات سلیقه‌ای نیز به وجود نخواهد آمد. در سال گذشته و در برخی مراکز، میزان انحراف نمره بالا بود و این موضوع داوطلب را با مشکلاتی روبه‌رو می‌کرد. ما سعی کردیم با همین تصمیم گیری، «مشکل ۵۰ درصد داوطلبان دکتری را حل کنیم»، یعنی الان اگر ظرفیت دانشگاه‌های دولتی را ۱۰ هزار نفر فرض کنیم و ۱۰ هزار نفر نیز در دانشگاه آزاد اسلامی جذب شوند، ۵۰ درصد مشکل داوطلبان دوره دکتری حل خواهد شد.» البته این موضوع با استقبال داوطلبان نیز همراه شده بود، «فرهیختگان» در شماره ۲۸۲۱ خود، در گفت‌وگویی با چند نفر از داوطلبان این آزمون، نظر آنها را درباره متمرکز برگزار شدن آزمون دکتری جویا شده بود. در آن مصاحبه داوطلب رشته روانشناسی بالینی گفته بود: «در سال‌های گذشته داوطلبان واحدهای مختلفی را انتخاب می‌کردند و گاهی رتبه‌ها آنقدر خوب بود که حتی از ۱۰ استان برای مصاحبه دعوت می‌شدند که این موضوع وقت زیادی از آنها می‌گرفت. شاید قبلاً آزمایشی بین برخی شرکت‌کنندگان به دلیل آشنایی با استادان و محیط وجود داشت، اما این نگرش هم بود که هم واحدی داشجویان خود را به صورت رتبوم انتخاب می‌کند. حالا با متمرکزشدن، از آنجا که برای همه، افراد به صورت یکسان برگزار شد، آزمون مصاحبه عدالت‌محورتر می‌شود. البته چون سال اول است که به صورت متمرکز برگزار می‌شود، شاید نوع گزینش، سوال‌ها، چیدمان و گروه‌بندی تا حدی برای داوطلبان ناشناخته باشد اما درکل منصفانه‌تر است.» یکی دیگر از مصاحبه‌شوندها نیز گفته بود: «امسال دیگر دانشجویان و استادان همدیگر را نمی‌شناسند، بنابراین سنجش علمی به عدالت آموزشی نزدیک‌تر شده است. برگزاری آزمون مصاحبه دکتری در تهران امتیاز بزرگی برای شرکت‌کنندگان محسوب می‌شود و از تعداد سفرهای آنها در استان‌های مختلف کاسته است که همین موضوع علاوه‌بر مسیر طولانی میان چند استان، بار مالی و هزینه‌های آنها را نیز کمتر می‌کرد و در زمان هم برای آنها صرفه‌جویی می‌شد.»

اساتید واعضای هیات‌علمی نیز یک دیگر از طیف‌هایی بودند که نسبت به متمرکز برگزارشدن این آزمون اعلام رضایت می‌کردند، «فرهیختگان» در شماره ۲۸۱۵ خود در گفت‌وگویی با ۱۰ اساتید حاضر در جلسات مصاحبه دکتری این مساله را به بحث و نظر گذاشت. غلامی حمکاری عضو هیات‌علمی رشته حسابداری واحد قم در آن مصاحبه درباره مزایای متمرکز بودن آزمون گفته بود: «یکی از مهم‌ترین مزیت‌ها، رعایت یکنواختی در انجام مصاحبه‌هاست. یعنی از زمانی که گروه‌های مصاحبه‌کننده مشخص و در یک محل متمرکز شدند نوعی یکنواختی در مصاحبه‌ها به وجود آمد. در تجربه‌های قبلی یعنی زمانی که مصاحبه‌ها به صورت استانی یا همان غیرمتمرکز برگزار می‌شد، در مواردی اتفاق می‌افتاد که برخی از اساتید حاضر در شیوه متمرکز از این موضوع جلوگیری شد. همچنین از تعداد سفرهایی که داشجویان باید در استان‌های مختلف انجام می‌دادند، کاسته شد. این موضوع باعث شد هم بار هزینه‌های مالی آنها کم شود و هم از تعداد روزهایی که قرار بود در سفر باشند، کاسته شد.»

غلامی حمکاری، عضو هیات‌علمی رشته حسابداری واحد مرند هم می‌گوید: «قطعاً متمرکزبودن بهتر است؛ در سنوات قبل در استان‌ها سابق شخصی اعمال می‌شد و داشجویان ادیت می‌شدند. همچنین گاهی یک داشجو از سوی چهار استان دعوت به مصاحبه می‌شد، درنهایت نمرات هر استان نیز فرق می‌کرد که این موضوع سبب شد گزینش برای مرکز سنجش و پذیرش سخت‌تر شود. اما حالا وحدت‌رویه وجود دارد. به‌طور مثال الان در رشته حسابداری پنج تیم پنج‌نفره مصاحبه‌کننده هستند و قرار است تیم‌ها را تفکیک کنیم یا مدیرگروه جلسه‌ای برگزار شد که به وحدت‌رویه رسیدیم تا سوالات در چه حدی باشد.»

نگاهی به واحدهای متفاوت دانشگاه آزاد / بخش اول

دانشگاه فرشتگان ویژه افراد ناشنوا و کم‌شنوا

روز جهانی معلولان ۱۲ آذرماه در تقویم کشور ما به ثبت رسیده است. این روز برای این افراد خاص همیشه همراه با قول‌ها و مساعدت‌هایی است که گاهی برخی از آنان محقق و برخی دیگر همان روز به فراموشی سپرده می‌شود. یکی از ذغدغه‌های اصلی این قشر از جامعه حق تحصیل است که در دوران مدرسه برخی از آنان از این حق برخوردار می‌شوند اما زمانی که پا به تحصیلات در حوزه آموزش عالی می‌رسد نگرانی بر این افراد غلبه می‌کند، چراکه رشته‌های دانشگاه تخصصی است و مانند مدارس نیست که همه یک نوع تحصیل کنند.

وجود دانشگاهی که بتواند به این افراد تدریس کند و داشتن اساتید و امکانات یکی از ذغدغه‌های آنان برای دوران تحصیل در دانشگاه است که اگر این شرایط فراهم نباشد بسیاری از آنها مجبور می‌شوند وروه به دانشگاه را هیچ‌گاه تجربه نکنند. دانشگاه آزاد اسلامی به‌عنوان دانشگاهی اجتماعی، از مردم برای مردم است و اینچنین نیز عمل می‌کند. این دانشگاه همان طور که در دوران مدیریت جدید دچار تغییرات فراوانی در همه حوزهای آموزشی، پژوهشی، فرهنگی و... شده است می‌تواند به‌عنوان یک الگو برای خاص نیز برنامه‌هایی دارد که از جمله آنان می‌توان به دانشگاه آزاد اسلامی واحد فرشتگان اشاره کرد.

همان طور که سیدمحمدرضا قاآمیری، رئیس دانشگاه آزاد اسلامی استان تهران ۱۴ آذرماه در آیین اختتامیه نخستین رویداد استارتاپ صنعت توانبخشی اعلام کرد این دانشگاه سال گذشته اولین قدم برای ایجاد واحد بین‌المللی فرشتگان را برداشت. او در این مراسم گفت: «ما از طرفی نیز نگران بودیم که آیا اعضای هیات‌علمی لازم را که هم زبان اشاره را بدانند و هم توانایی این کار را داشته باشند، خواهیم داشت یا خیر. اما اینک تعداد بسیاری تحصیلکرده در این زمینه داریم و در خدمت‌شان هستیم که در حال حاضر ۶ عضو هیات‌علمی به صورت تمام‌وقت و نیمه‌وقت جذب و شناسایی کردیم و حدود ۱۲ عضو هیات‌علمی نیز به صورت پاره‌وقت با ما همکاری خواهند کرد.»

بر همین اساس علی مقداری، مسئول راه‌اندازی و سرپرست واحد بین‌الملل فرشتگان دانشگاه آزاد اسلامی شد. او در گفت‌وگویی با «فرهیختگان» درباره این واحد دانشگاهی گفت: «دانشگاه بین‌المللی فرشتگان، همزمان با دهه فجر امسال با حضور مسئولان دانشگاه افتتاح خواهد شد. از دانشگاه آزاد اسلامی درخواست ورلم، تحقیقات و فناوری برای پنج رشته درخواست مجوز کردیم تا بتوانیم در نرم بهمین و این پنج رشته جذب دانشجو داشته باشیم و مقرر شد واحد بین‌الملل فرشتگان تحت حمایت و پشتیبانی دانشگاه آزاد اسلامی استان تهران فعالیت کند.» آقامیری، رئیس دانشگاه آزاد اسلامی استان تهران در یک از جلسات شورای مرکزی استان تهران، واحدهای تهران غرب، اسلامشهر و تهران شمال را به عنوان پشتیبان واحد بین‌الملل فرشتگان تعیین کرد.

این دانشگاه همان طور که اشاره شد طرف روزهای آینده فراخوان جذب دانشجوی خاص خود را خواهد امی کند.

او در پاسخ به اینکه در چه رشته‌هایی جذب دانشجو انجام می‌شود، گفت: «در رشته‌های کارشناسی نقاشی، کارشناسی تربیت بدنی، کارشناسی مترجمی زبان انگلیسی، کارشناسی معماری داخلی و کارشناسی فناوری اطلاعات شبکه و اینترنت، دانشجو جذب می‌شود. به عبارتی در ترم اول تنها در مقطع کاردانی و کارشناسی جذب دانشجو خواهیم داشت ولی هم‌زمان با تقویت و گسترش هیات‌علمی لازم‌ا که هم زبان اشاره را بدانند و هم توانایی این کار را داشته باشند، خواهیم داشت یا خیر. اما اینک تعداد بسیاری تحصیلکرده در این زمینه

نداشتن مهارت کافی؛ دغدغه‌ای که تاریخ مصرفش تمام شد!

در مسیر مهارت‌آموزی

نداشتن مهارت لازم یکی از معضلات این روزهای دنیا و بالطبع کشورمان محسوب می‌شود، معضلی که باعث شده بسیاری از دانشجویان ما نتوانند به سرعت جذب بازار کار شوند و از طرف دیگر صاحبان مشاغل را هم با مشکلاتی روبه‌رو کرده است. مساله‌ای که دانشگاه آزاد اسلامی برای رفع آن پای کار آمده و با راه‌اندازی مدارس مهارتی شامل مدارس مهارتی و مدارس عالی مهارتی درصدد رفع آنها برآمده است. مدارسی که نه‌تنها طیف دانشجو و صاحبان مشاغل را در بر می‌گیرد و آموزش مهارت‌های لازم مرتبط با رشته و شغل‌ها را سلوحه کار خود دارد، بلکه در یک گام عقب‌تر، افزایش توانمندی‌ها و مهارت‌های لازم قشر دانش‌آموز را هم را در مدارس سماء دنبال می‌کند تا بتواند با ایجاد یک زنجیره از قشرهای مختلف جامعه، در آینده یکی از اصلی‌ترین موانع ورود افراد به بازار کار را برطرف کند.

در اصل مدارس مهارتی یکی از اقدامات دانشگاه آزاد اسلامی در دوران مدیریت جدید است که به شکل ویژه‌ای در مدت کوتاه دنبال شده و به جرات می‌توان ادعا کرد که تا همین امروز نیز تا حدودی به بار نشسته است و قطعا در آینده نزدیک مدارس جدید در اکثر استان‌ها آن هم متناسب با نیاز آن استان راه‌اندازی خواهد شد. مدارسی که به‌رغم اسم‌شان، هدف اصلی‌اش آموزش مهارت‌های لازم به افراد در راستای توانمندسازی بیشتر آنها برای حضور فعال و اثرگذار در بازار کار است. به عبارت دیگر برای دست‌اندرکاران این مدارس فرقی نمی‌کند فردی که می‌خواهد در دوره‌های مهارتی این مدارس شرکت کند، دانشجو است یا یکی از صاحبان صنعت، چراکه هرکدام از این دو قشر می‌توانند در مدارسی که مرتبط با رشته و حوزه کاری افراد است، ثبت‌نام کرده و براساس روند کاری این مدارس به کسب مهارت‌های لازم بپردازند.

سعید آذرایان، معاون فنی و حرفه‌ای مهارتی و کارینبان سازمان سما به‌عنوان عالی‌ترین مسئول در حوزه این مدارس، درباره چرایی راه‌اندازی این مدارس به «فرهیختگان» این‌طور می‌گوید: «تاسیس مدارس عالی مهارتی را هم می‌توان در راستای اجرای راهبرد نظام پژوهش و فناوری سند دانشگاه اسلامی و هم در راستای راهبرد نظام آموزشی این سند مبنی بر «ایجاد و اصلاح رشته‌های تحصیلی کاربردی و متناسب با نیازهای جامعه اسلامی و بومی‌سازی آنها و تقویت بُعد کارآفرینی و افزایش اشتغال مولد و پایدار» در نظر گرفت.»

هر چند ظرف یک سال گذشته مدارس عالی مهارتی چون حقوق و حسابداری در تهران، کفش و چرم در تبریز و هتلداری در کیش راه‌اندازی شده است و در آینده نزدیک نیز مدارس رباتیک، بورس، میراث اسلامی، بازی‌سازی رایانه‌ای، کسب‌وکار و... در قزوین، زنجان، مشهد و... دایر خواهد شد و از طرفی نیز راه‌اندازی مجازی کلاس‌های مهارت‌آموزی در استان‌های محروم از دیگر سیاست‌های دانشگاه آزاد اسلامی است، سیاستی که البته درنهایت به تاسیس مدارس عالی مهارتی در این نقاط از کشور منجر خواهد شد، اما در حال حاضر بنای مسئولان این حوزه آن است که با استفاده از ظرفیت فضای مجازی واحدهای مختلف و همچنین بهره‌گیری از اساتید توانمند در حوزه‌های مختلف، چراغ مهارت‌آموزی دانشجویان و فارغ‌التحصیلان رشته‌های مختلف را در این استان‌ها روشن کنند.

قطعا سیاستگذاری درست برای انتخاب اولویت کاری مدارس عالی مهارتی یکی از اصلی‌ترین مولفه‌ها در ایجاد این مدارس است، مساله‌ای که طبق گفته آذرایان براساس نیاز بازار کار هر استان دنبال می‌شود. او می‌گوید: «نه‌تنها مدارسی که تا الان ایجاد شده بلکه در آینده نیز راه‌اندازی این مدارس با درنظر گرفتن نیاز بازار کار دنبال خواهد شد؛ چراکه افزایش مهارت‌های فردی به‌منظور تسهیل روند ورود نیروبه بازار کار است و طبیعی است که این مهم را در ایجاد مدارس عالی مهارتی مدنظر قرار دهیم.»

یکی دیگر از مولفه‌های مهم درباره مدارس عالی مهارتی نحوه جذب در آنها است؛ مدارسی که نه‌تنها قرار نیست جای دانشگاه را بگیرند، بلکه می‌خواهند به‌عنوان مکمل در کنار مراکز آموزشی حضور داشته و بعد فنی و مهارتی فارغ‌التحصیلان و دانشجویان را تکمیل کنند. از این رو معاون فنی و حرفه‌ای مهارتی و کارینبان سازمان سما معتقد است: «برای ورود به مدارس عالی مهارتی، برخلاف مدارس دیگر فرد متقاضی باید از سطح تعریف‌شده‌ای از دانش تخصصی برخوردار بوده تا بتواند با ورود به این مدارس، مهارت‌های خود را افزایش دهد. به‌طور مثال اگر فردی می‌خواهد در مدرسه عالی حقوق به کسب مهارت بپردازد، حتما باید دارای مدرک تخصصی حقوق از دانشگاه باشد یا در مقابل اگر کسی می‌خواهد در بورس به کسب مهارت بپردازد، یا باید مدرک دانشگاهی این حوزه را داشته باشد یا تا حدودی تجربه فعالیت در بورس.»

او درباره چرایی شرایط در نظر گرفته شده برای افراد در راستای مهارت‌آموزی در این مدارس این‌طور توضیح می‌دهد: «هدف اصلی این مدارس ایجاد شرایط کارورزی برای این افراد است تا بتوانند آزمون و خطای خود را در این مدارس انجام داده و به درجه قابل‌قبولی از مهارت‌های موردنیاز خود برسند، به همین دلیل حتما باید با سابقه فعالیت در بازار کار یا تحصیل در رشته مرتبط با این مدارس را داشته باشد و اصلا امکان ندارد که بتوانیم در مدرسه عالی بورس، به افرادی که هیچ پیش‌زمینه‌ای از این حوزه ندارند، خدمات‌دهی داشته باشیم و در حقیقت این کار غیرممکن است.»

به‌رغم اینکه قطعا مدارس عالی مهارتی می‌توانند نقش تعیین کننده‌ای در بالا بردن مهارت‌های لازم نیروهای کار موردنیاز بازار داشته باشند، اما یکی از آفت‌های این مدارس نیز تبدیل شدن آنها به مراکز صرفا آموزشی است؛ آفتی که آذرایان در گفت‌وگو با ما این مساله را تایید می‌کند و می‌گوید: «قطعا یکی از موضوعات اصلی این است که آموزش‌ها مهارت‌محور باشد، البته این آسیب جدی در کشور وجود داشته، به‌طور مثال دوره‌های مختلف مهارتی (مانند MBA) درنهایت تبدیل به کلاس درس آموزشی شده که این ایراد اساسی است. طراحی دوره‌ها باید به‌گونه‌